

KULTUR&TEOLOGI

REDAKTÖR: BRITA HÄLL
brita.hall@kyrkanstidning.se
TEL: 010-199 34 63 FAX: 010-199 92 20

FOTO: CHRISTER RINGBLOM

Bild nr 15: Teenage Jesus. Jesus som boning.

Jesu okända tonår

Den danske konstnären Alexander Tovborg, född 1983.

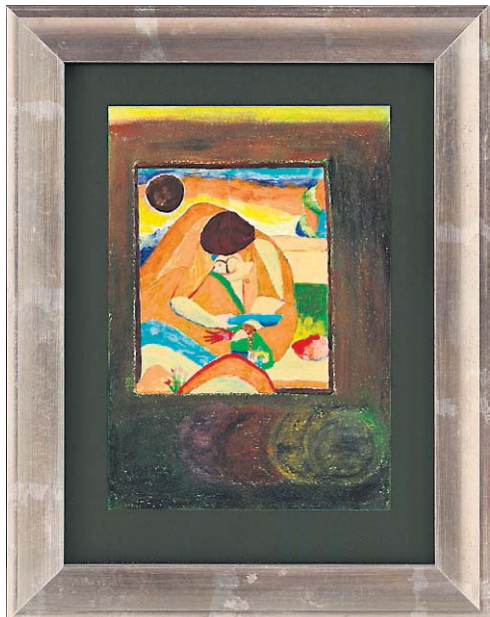

FOTO: CHRISTER RINGBLOM

Bild nr 18: Teenage Jesus. Ett försök att undgå sitt öde.

KONST. Vad gjorde Jesus när han var mellan 13 och 30 år gammal? Det försöker den danske konstnären Alexander Tovborg ge svar på i en svit om 21 bilder med titeln Teenage Jesus. Verket ingår i ett av de 17 konstnärskap som visas på den nyöppnade Carnegie Art Award-utställningen i Stockholm.

Vad individer dyrkar i religion, intresserar Alexander Tovborg och svaret blir:

– Bilder! Vi tror på något som getts konkret uttryck. Religionen genljuder av bildkonst. Slut ögonen, tänk på Jesus och sannolikt framträder bilden från en målning. Vi tror på Jesus genom det vi sett.

Tovborg har stannat vid teorierna om att Jesus följde handelskaravaner mot Persien och Indien. Ett sökande resande fyllt av möten med andra religioner.

Serien Teenage Jesus är färgrikt berättad med ett närmast abstrakt bildspråk. Den formmässiga utgångspunkten är persiska och indiska miniatyrer vilket sätter in verket i ett orientaliskt och mångkulturellt sammanhang.

Central i bildsviten är Jesus avbildad, nästan sammanfluten med ett kargt stenlandskap. Iförd afghansk pälsmössa försöker han med en vass blå kniv skära av sig den arm som är fastkedjad vid korset!

– En tonårsprotest mot ödet, förklarar Alexander Tovborg.

Jesus är också avbildad bland annat som hus med ögon, ihopkrupen som en buddistmunk i meditation till en cirkel av harmoni och i Indien med en kvinna i en Kama Sutra-inspirerad ställning.

Utställningen Carnegie Art Award 2014, visas i år endast på Konstakademien i Stockholm och pågår till och med den 8 december. Första priset, en miljon kronor, går i år till den norske konstnären Dag Erik Elgin.

ANNIKA NORDIN

Utan gudstjänst stannar kyrkan

Ingen kyrka utan gudstjänst. Därför är det alarmerande att antalet besökare minskat med nästan en tredjedel bara de senaste 13 åren. Och att inte ens alla förtroendevalda och anställda går i kyrkan när de får välja. Samtidigt finns det församlingar, både här hemma och i Europa, som lyckas intressera helt nya grupper av människor.

Det nya handboksförslaget har prövats i ett år och debatterats livligt. Vad säger förslaget om tillståndet för gudstjänsten i Svenska kyrkan i dag? Och vilka erfarenheter har provförsamlingarna dragit?

Kyrkans Tidning startar i detta nummer en serie om gudstjänstens framtid. Välkommen att delta i samtalet på våra debattsidor i tidningen och på hemsidan!

Vi börjar i Katarina i Stockholm, församlingen som firar Sveriges mest välbesökta gudstjänster.

BRITA HÄLL

Annorlunda gudstjänstgrepp drar massorna till Katarina

Katarina församling i Stockholm var Sverige bäst på gudstjänstdeltagare förra året. Den nya Katarinamässan lockar.

GUDSTJÄNSTENS FRAMTID

– Vi försöker göra en gudstjänst som kommunicerar, och vi gör den tillsammans. Vi är många olika människor som medverkar och vi försöker visa tillit och ge plats också till dem som är nya, säger Olle Carlsson, kyrkoherde i Katarina församling.

Det är söndag, klockan är elva. 392 personer är samlade till gudstjänst i Katarina kyrka. Några gudstjänstdeltagare hälsar välkommen, församlingen sjunger Taizépsalmen ”Herre hör min bön”. De silverhårade är där, men ovanligt många är i yngre medelåldern och ungdomar.

MUSIKEN ÄR BLANDAD, kören sjunger klassiskt, en poplåt kompas av gitarr, kören backar upp och orgeln som smyger sig in. Flera gudstjänstdeltagare filmar med mobilerna. Predikan utgår från den enda bibeltexten som läses under gudstjänsten.

Nattvarden delas ut på flera ställen i kyrkan, men kön är lång. Efteråt följer en stund av tystnad, några ber i koret på utlagda kuddar, några tänder ljus, människor rör sig i kyrkan.

Kören sjunger ett stycke ur Carmina Burana. Välsignelsen följs av en psalm, på stora or-

geln, och gudstjänsten är slut. Efteråt blir kön till brunchen i församlingshuset lång.

När Olle Carlsson var komminister i församlingen tog han initiativet till den uppskattade Allhelgonamässan, en gudstjänst på söndagskvällar med enkel form, inspirerad av 12-stegs-rörelsens andlighet. Den firas fortfarande i Allhelgonakyrkan – församlingens mindre kyrka.

– När jag blev kyrkoherde fick jag i uppdrag att förnya gudstjänsterna även i Katarina kyrka. Vi tog med oss och utvecklade det vi lärt oss av Allhelgonamässan, säger Olle Carlsson.

MÅLET VAR delaktighet. Tidigare bestod högmässorna för mycket av olika självständiga delar, tycker han. Prästerna gjorde sitt, kyrkomusikerna sitt och kyrk-

vårdarna förberedde sig på sitt håll.

– Vi ville göra gudstjänsterna till ett samarbete och en kommunikation med deltagarna, och få bort upplevelsen av ett framförande och av att det finns ett ”vi” och ett ”dom” i gudstjänsten, säger Olle Carlsson.

Nu görs Katarinamässorna av ett team, med så få anställda som möjligt och med så många lekmän som möjligt.

MEN DET VAR INTE helt lätt att skapa mässan. Allhelgonamässan konkurrerade inte med något annat, i Katarina kyrka fanns en etablerad form för högmässorna och grupper som arbetade med dem.

– Vi försökte moderera och jämka i början, men det krävdes ett helt nytt koncept. Jag är glad över att jag fick med mig de anställda, musiker och körsångare, och de förtroendevalda, säger Olle Carlsson.

Men några tidigare engagerade har man tappat.

– Det beklagar jag, men det är väl så i organisationer att de som gynnas av det rådande paradigmet vill inte förändra.

HAN BESKRIVER gudstjänstordningen som ”mainstream”. Katarinamässan har ingen agenda men formen är sig alltid lik, även om olika personer deltar och man har olika sorters musik i gudstjänsterna.

– Man ska känna igen sig och vi vill inte ha med sådant som inte folk begriper och som skapar osäkerhet. Vi står bara upp under trospsalmen.

Olle Carlssons tips för fler deltagare i gudstjänsten

- ✓ Lär av vår tids största andliga väckelse – Tolvstegs-rörelsen.
- ✓ Översätt evangeliet så att folk förstår.
- ✓ Våga sätta gudstjänsten i centrum.
- ✓ Gör allvar av det allmänna prästadömet och låt alla som vill, vara med och sätta sin prägel på gudstjänstlivet.
- ✓ Håll ut och tro på Gud.

Senaste nytt på:
www.kyrkanstidning.se

Katarinamässan:

- ◆ Klockringning
- ◆ Sång Herre hör min bön, psalm 681.
- Växelsång mellan församling och försångare. En av verserna dem är ofta sinnesrobönen.
- En gudstjänstbesökare hälsar välkommen, denna eller någon annan kan säga ett inledningsord, eller dela någon erfarenhet ur sitt liv.
- ◆ Musik, av kör eller annan musik.
- ◆ Dagens bibeltext.
- ◆ Psalm eller musik.
- ◆ Predikan.
- ◆ Trospsalm, "Jag skulle vilja våga
- tro", psalm 219, församlingen står upp.
- ◆ Förbön, bön om att Gud ska höra varje hjärtas tysta bön, och bekännelse, prästen ber en befrielsebön.
- ◆ Musik.
- ◆ Nattvard. Församlingen ber Fader vår, med den gamla ordalydelsen.
- ◆ Efter nattvarden en stunds tystnad.
- ◆ Musik
- ◆ Avslutningsord
- ◆ Välsignelsen.
- ◆ Psalm, stora orgeln ackompanjerar.
- ◆ Inget post-ludium.

Det är många inblandade i Katarinamässan. Ansvar för gudstjänstens innehåll delas av anställda och lekmän. Församlingens kyrkoherde Olle Carlsson (i blå skjorta) ser sig mer som en coach än som en direkt arbetsledare.

Under nattvarden, som distribueras av både präster och lekmän, finns utrymme för förbön, enskild meditation eller att bara vandra runt i kyrkorummet.

FOTO: LARS RINDESKOG

Trospsalmen – "Jag skulle vilja våga tro" – sjungs i stället för trosbekännelsen, och i stället för syndabekännelse ber man en överlåtelsebön som följs av tyst reflektion. Sedan ber prästen en befrielsebön.

– Det är viktigt att det allvaret finns kvar, och vi skulle kunna använda den traditionella syndabekännelsen. Men vi vill att mässan ska beröra, så vi undviker det som kan kännas mekaniskt, och blir det mer stringent för att man läser innantill?

Det viktiga är att gudstjänsten kommunicerar, det återkommer Olle Carlsson till. Särskilt när så

många av de som deltar inte har någon vana av ett regelbundet gudstjänstfirande.

– Fungerar inte kommunikationen kommer de inte tillbaka. Men det gör de.

Olle Carlsson menar att Katarinamässan inte kostar mer än att fira en vanlig gudstjänst, men att det breda samarbetet kräver planering och uppföljning.

– Alla medverkande träffas innan gudstjänsterna och vi utvärderar dem varje onsdag. Mässan utvecklas hela tiden och det kräver mycket arbete att hålla den öppen och inkludera nya människor.

Men är det delaktigheten som gör att folk kommer, eller beror det på Olle Carlsson? Är det en Olle Carlsson-sekt som växer fram?

– Sedan jag blev kyrkoherde har jag knappt varit i Allhelgonamässan och först blev deltagarna färre, men nu har de blivit fler igen och det beror på arbetslaget och lekmannadeltagandet.

Det finns arbetsmetoder som fungerar och som man kan lära sig, menar han, och som kyrkoherde predikar han inte längre varje söndag och hans ledarskap är mer indirekt och handlar om att coacha.

– Ändå går det inte att komma ifrån att det behövs entusiastiska eldsjälarna i kyrkan och att ledare har betydelse. Jag utnyttjar att många vet vem jag är i arbetet och jag är glad över att jag har fått spela en roll i de här skeendena, men när andligheten blir stark i en grupp är det viktigt att man håller sammanhanget öppet och att jag inte dominerar, säger Olle Carlsson.

– Det finns en orm i varje lustgård.

KRISTOFFER MORÉN

010-199 34 74

kristoffer.moren@kyrkanstidning.se

FAKTA

Katarina församling

ligger på Södermalm i Stockholm, tillhör Stockholms stift.

Boende i församlingen:

34 919

Medlemmar: 20 283

Besökare i huvudgudstjänst i snitt 2012: 258 (enligt församlingen ökar besöken i år, på kyndelmässodagen: 600.)

Katarinamässan firades första gången den 22 januari 2012.